Mwongozo wa Ibada ya Umma

CHARLES I. Parl. 3. Kikao cha 5.

SHERIA YA BUNGE LA UFALME WA USKOTI, inayoidhinisha na kuweka Mwongozo wa Ibada ya Umma. EDINBURGH, 6 Februari 1645.

MATABAKA YA BUNGE yaliyokusanyika sasa, katika kikao cha pili cha Bunge hili la kwanza la miaka mitatu, kwa mujibu wa sheria ya mwisho ya Bunge la mwisho lililofanyika na Ukuu wake na Matabaka Matatu, mwaka 1641; baada ya kusomwa kwa umma na kufikiriwa kwa kina kwa hati ya Mkutano Mkuu iliyoandikwa hapa chini, inayoidhinisha Mwongozo ufuatao wa ibada ya umma ya Mungu katika falme tatu, zilizounganishwa hivi karibuni kwa Agano na Maagano Makuu, pamoja na amri ya Bunge la Uingereza inayoweka Mwongozo huo, na Mwongozo wenyewe; yanaukubali kwa moyo na kwa furaha Mwongozo huo, kwa mujibu wa hati ya Mkutano Mkuu inayouidhinisha. Hati hiyo, pamoja na Mwongozo wenyewe, Matabaka ya Bunge, bila sauti pinzani, yanaithibitisha na kuiidhinisha katika vichwa na vifungu vyote vyake; na yanaweka na kuongeza mamlaka ya Bunge kwa hati hiyo ya Mkutano Mkuu. Na yanaamuru kwamba iwe na nguvu na uwezo wa sheria na tendo la bunge, na itekelezwe ipasavyo, kwa kuzingatia Mwongozo huo, kwa mujibu wa hati hiyo ya Mkutano Mkuu, katika mambo yote.

ALEX. GIBSON, Cler. Registri.

MKUTANO MKUU EDINBURGH, 3 Februari 1645, Kikao cha 10. Hati ya MKUTANO MKUU wa KANISA la USKOTI, kwa ajili ya kuanzishwa na kutekelezwa kwa Mwongozo wa ibada ya umma ya Mungu.

KWA KUWA umoja wa furaha na usawa katika dini kati ya makanisa ya Kristo, katika falme hizi tatu, zilizounganishwa chini ya Mfalme mmoja, vimetamaniwa kwa muda mrefu na kwa bidii na wacha Mungu na wema kati yetu, vilipendekezwa kama jambo kuu la mapatano makubwa, bila kifungo na ngome yake, usingeweza kutarajiwa amani salama, yenye msingi imara na ya kudumu; na baadaye, kwa nguvu zaidi na ukomavu, vilifufuliwa katika Agano na Maagano Makuu ya falme tatu; ambapo wamelazimika kwa ukali kujitahidi kwa ajili ya umoja wa karibu zaidi katika namna ya utawala wa Kanisa, Mwongozo wa Ibada, Ungamo la Imani na Namna ya Katekisimu; ambalo pia limekuwa, kabla na tangu tuliingia katika Agano hilo, jambo la maombi na pingamizi nyingi, na kutuma Wajumbe kwa Ukuu wa Mfalme; la maelezo kwa Nyumba za Heshima za Bunge la Uingereza, na barua kwa

Mkutano wa Heshima wa Wanatheolojia, na kwa wengine wa huduma ya kanisa la Uingereza; pia likiwa kusudi la kutuma kwetu Wajumbe, kama ilivyotamaniwa, wa Kanisa hili, kwa mamlaka ya kushughulikia umoja katika mambo manne yaliyotajwa hapo juu, na kamati zilizopaswa kuteuliwa na Nyumba zote mbili za Bunge la Uingereza, na na Mkutano wa Wanatheolojia unaokusanyika Westminster; na zaidi ya haya yote, likiwa, kwa dhamiri, sababu kuu na kusudi la kujitosa kwetu katika hatari nyingi na kubwa, kuzima moto uliokuwa ukiteketeza wa vita hivi visivyo vya asili na vya umwagaji damu huko Uingereza, ingawa kwa kuudhoofisha ufalme huu ndani yake wenyewe, na kwa faida ya adui aliyeuvamia; bila kuchukulia kitu chochote kuwa cha thamani sana kwetu, ili furaha yetu hii itimie. Na sasa kazi hii kubwa ikiwa imeendelea kiasi hiki, kwamba Mwongozo wa Ibada ya Umma ya Mungu katika falme zote tatu umekubaliwa na Nyumba za Heshima za Bunge la Uingereza, baada ya kushauriana na Wanatheolojia wa falme zote mbili waliokusanyika huko, na kutumwa kwetu ili tuuidhinishe, ili, ukikubaliwa pia na kanisa hili na ufalme wa Uskoti, upate kuwasilishwa kwa Mfalme kwa jina la falme zote mbili, kwa ajili ya ridhaa na uthibitisho wake wa kifalme; Mkutano Mkuu, ukiisha kuutafakari kwa makini sana, kuupitia upya na kuuchunguza Mwongozo uliotajwa hapo juu, baada ya kusomwa kwake hadharani mara kadhaa, baada ya mashauriano mengi, hadharani na katika kamati za faragha, baada ya wote kupewa uhuru kamili wa kuupinga, na baada ya kuwaalika kwa bidii wote walio na mashaka yoyote juu yake wayaweke wazi, ili wapate kuridhika; kwa umoja, na bila sauti pinzani, unaukubali na kuuidhinisha Mwongozo ufuatao, katika vichwa vyake vyote, pamoja na Utangulizi uliowekwa mbele yake; na unataka, unaamua na kuamuru, Kwamba, kwa mujibu wa maneno yake yaliyo wazi na maana yake, na nia ya Utangulizi, uzingatiwe na kutekelezwa kwa uangalifu na kwa namna moja na wahudumu wote na wengine ndani ya ufalme huu unaowahusu; na utekelezaji huo utaanza baada ya taarifa kutolewa kwa mapresbiteri mbalimbali na Wajumbe wa Mkutano Mkuu huu, ambao pia watashughulika kwa uangalifu maalum na kuchapishwa kwa wakati kwa Mwongozo huu, ili nakala yake iliyochapishwa ipatikane na kuhifadhiwa kwa matumizi ya kila kanisa katika ufalme huu; pia kwamba kila presbiteri iwe na nakala yake iliyochapishwa kwa matumizi yake, na iangalie hasa kuzingatiwa au kupuuzwa kwake katika kila kusanyiko lililo ndani ya mipaka yake, na kulijulisha jambo hilo kwa Mkutano wa Mkoa au kwa Mkutano Mkuu, kadiri itakavyokuwapo sababu. Lakini daima kwa sharti hili, Kwamba kifungu kilicho katika Mwongozo, kuhusu kuhudumiwa kwa Meza ya Bwana, kinachotaja washiriki kuketi kuizunguka meza, au mezani, kisifasiriwe kana kwamba, kwa hukumu ya kanisa hili, ni jambo lisilo na uzito, na la hiari kwa yeyote wa washiriki kutoikaribia meza na kutopokea mezani; au kana kwamba tunakubali vitu vya sakramenti kugawanywa na mhudumu kwa kila mshiriki, na si na washiriki wenyewe kwa wenyewe. Pia imewekwa sharti, Kwamba jambo hili halitaleta madhara yoyote kwa utaratibu na desturi ya kanisa hili, katika mambo yale yaliyoamriwa na vitabu vya nidhamu, na hati za Mikutano Mikuu, na ambayo hayakuagizwa na kuamriwa vinginevyo katika Mwongozo.

Mwishowe, Mkutano unatambua, kwa furaha nyingi na shukrani, baraka tele na rehema isiyo na thamani ya Mungu, katika kuleta umoja uliotamaniwa sana katika dini kwa kipindi cha furaha kiasi hiki, kwamba falme hizi, zilizokuwa hapo zamani

mbali sana katika namna ya ibada, sasa, kwa baraka ya Mungu, zimeletwa katika umoja wa karibu zaidi kuliko makanisa mengine yoyote yaliyorekebishwa; jambo ambalo kwetu ni kurudi kwa sala zetu, na nuru ya macho yetu, na kuhuishwa kwa mioyo yetu katikati ya huzuni na mateso yetu mengi; kuondolewa, kwa kiasi kikubwa, kwa lawama ya watu wa Mungu, kuziba vinywa vya wenye nia mbaya na wasioitakia mema; na kufunguliwa kwetu mlango wa tumaini, kwamba Mungu bado ana mawazo ya amani kwetu, wala si ya mabaya, ya kutupa mwisho tunaoutarajia; ambayo kwa kuyatarajia na kuyatumaini tunafurahi; tukimsihi Bwana aweke falme hizi huru kutoka uzushi, farakano, makosa, unajisi, na kila kitu kinachopingana na fundisho safi, na nguvu ya uchaji Mungu; na kwamba aendelee nasi, na vizazi vijavyo, maagizo yake haya safi na yaliyotakaswa, pamoja na ongezeko la nguvu na uhai wake, kwa utukufu wa jina lake kuu, upanuzi wa ufalme wa Mwana wake, uthibitisho wa amani na upendo kati ya falme, umoja na faraja ya watu wake wote, na kujengana kwetu sisi kwa sisi katika upendo.

Utangulizi

Mwanzoni mwa Marekebisho ya baraka, mababu zetu wenye hekima na wacha Mungu walijishughulisha na kuweka utaratibu wa kurekebisha mambo mengi ambayo wakati huo, kwa njia ya Neno, waligundua kuwa ni ya ubatili, yenye makosa, ya ushirikina na ya ibada ya sanamu katika ibada ya umma kwa Mungu. Hili lilisababisha watu wengi wacha Mungu na wanachuoni kufurahia sana Kitabu cha Sala ya Kawaida, kilichowekwa wakati huo; kwa maana kwa kuondolewa kwa misa na huduma nyingine katika Kilatini, ibada ya umma ilifanyika kwa lugha yetu wenyewe: wengi wa watu wa kawaida pia walifaidika kwa kusikia Maandiko yakisomwa kwa lugha yao wenyewe, ambayo hapo awali yalikuwa kwao kama kitabu kilichotiwa muhuri.

Hata hivyo, uzoefu mrefu na wa kusikitisha umedhihirisha kwamba liturujia iliyotumiwa katika Kanisa la Uingereza, (licha ya juhudi zote na nia za kidini za wakusanyaji wake) imeonekana kuwa kikwazo, si tu kwa wacha Mungu wengi nyumbani, bali pia kwa makanisa yaliyorekebishwa nje ya nchi. Kwa maana, tusizungumze kuhusu kusisitiza kusoma sala zote, ambayo iliongeza sana mzigo wake, ibada nyingi zisizo na faida na zenye mzigo zilizomo ndani yake zimesababisha madhara mengi, kwa kusumbua dhamiri za wahudumu wengi na watu wacha Mungu, ambao hawakuweza kujitiisha kwayo, na kwa kuwanyima maagizo ya Mungu, ambayo hawakuweza kufurahia bila kufuata au kukubali ibada hizo. Wakristo wema wengi wametengwa, kwa njia hii, kutoka meza ya Bwana; na wahudumu wengi wenye uwezo na waminifu wametengwa kutoka utekelezaji wa huduma yao, (wakiweka katika hatari nafsi nyingi elfu, wakati wa uhaba mkubwa wa wachungaji waminifu) na kunyang'anywa riziki yao, kwa maangamizi yao na familia zao. Maaskofu wakuu na kikundi chao wamejitahidi kuinua uthamini wao kwa kiwango cha juu kiasi kwamba, kana kwamba hapakuwa na ibada nyingine, au namna ya kumwabudu Mungu, kati yetu, isipokuwa kitabu cha huduma; kwa kikwazo kikubwa cha kuhubiri Neno, na (katika baadhi ya maeneo, hasa hivi

karibuni) kwa kutengwa kwake kama si muhimu, au kwa hali bora, kama duni sana kuliko kusoma sala ya kawaida; ambayo ilifanywa kuwa si bora kuliko sanamu na watu wengi wajinga na wenye ushirikina, ambao, wakijifurahisha kwa uwepo wao katika huduma hiyo, na kwa maneno yao ya kushiriki ndani yake, wamekuwa wagumu hivyo katika ujinga wao na kupuuza ujuzi unaookoa na uchaji Mungu wa kweli.

Wakati huo huo, Wapapa walijivuna kwamba kitabu hicho kilitumika kwa sehemu kubwa ya huduma yao; na hivyo walijithibitisha si kidogo katika ushirikina wao na ibada ya sanamu, wakitarajia zaidi kwamba tungerudi kwao, badala ya kujitahidi kujirekebisha: katika matarajio haya walihamasiswa sana hivi karibuni, wakati, juu ya udhuru wa kuweka ibada za zamani, ibada nyingine mpya zililazimishwa kila siku juu ya Kanisa.

Ongezea hili (ambalo halikutarajiwa, lakini tayari limetokea) kwamba Liturujia imekuwa njia kubwa, kwa upande mmoja ya kufanya na kuongeza huduma ya uvivu na isiyojenga, iliyojitosheleza kwa namna zilizowekwa tayari zilizotengenezwa na wengine, bila kujitahidi kutumia kipaji cha sala, ambacho Bwana wetu Yesu Kristo anapendezwa kuwapa watumishi wake wote anaoita kwa wadhifa huo: Kwa upande mwingine, imekuwa (na itakuwa daima, ikiwa itaendelea) jambo la mapambano na mabishano yasiyo na mwisho Kanisani, na mtego kwa wahudumu wengi wacha Mungu na waminifu, ambao wameteswa na kunyamazishwa kwa sababu hiyo, na kwa wengine wenye matumaini, ambao wengi wao wamekosa, na zaidi wangekosa, mawazo yote ya huduma kwa masomo mengine; hasa katika nyakati hizi za mwisho, ambazo Mungu anawapa watu wake njia zaidi na bora za kugundua makosa na ushirikina, na kufikia ujuzi wa siri za uchaji Mungu, na vipaji vya kuhubiri na kuomba.

Kwa sababu hizi na nyingine nyingi za uzito kuhusu kitabu chote kwa ujumla, na kwa maelezo mbalimbali yaliyomo ndani yake; si kwa upendo wa ubunifu, wala kwa nia ya kuwadharau watengenezaji wetu wa kwanza (ambao tunasadikishwa kwamba, wakiwa hai, wangejiunga nasi katika kazi hii, na ambao tunawatambua kama vyombo bora, vilivyoinuliwa na Mungu, kuanza utakaso na ujenzi wa nyumba yake, na tunawataka wachukuliwe na sisi na kizazi cha baadaye katika kumbukumbu ya milele, kwa shukrani na heshima) bali ili tuweze kujibu kwa kiasi fulani majaliwa mema ya Mungu, ambayo kwa wakati huu yanatuita kwa marekebisho makubwa zaidi, na tuweze kuridhisha dhamiri zetu wenyewe, na kujibu matarajio ya makanisa mengine yaliyorekebishwa, na tamaa za wacha Mungu wengi kati yetu, na zaidi kutoa ushuhuda wa umma wa juhudi zetu kwa ajili ya umoja katika ibada ya kiungu, ambayo tumeahidi katika Agano letu na Maagano Makuu; baada ya kuliita kwa dhati na mara kwa mara jina la Mungu, na baada ya kushauriana sana, si kwa mwili na damu, bali kwa Neno lake Takatifu, tumeamua kuweka kando Liturujia ya zamani, pamoja na ibada nyingi na taratibu zilizotumiwa hapo awali katika ibada ya Mungu; na tumekubali Mwongozo huu ufuatao kwa ajili ya sehemu zote za ibada ya umma, katika nyakati za kawaida na za pekee. Ambamo tumejali kuweka wazi mambo ambayo ni ya uamuzi wa kiungu katika kila agizo; na mambo mengine ambayo tumejitahidi kuweka kwa mujibu wa kanuni za hekima ya Kikristo, kwa kufuata

kanuni za jumla za Neno la Mungu; kusudi letu likiwa tu kwamba vichwa vikuu, maana na upeo wa sala, na sehemu nyingine za ibada ya umma, zijulikane na wote, ili kuwe na makubaliano ya makanisa yote katika mambo yale yanayohusu kiini cha huduma na ibada ya Mungu; na wahudumu waweze kwa njia hii kuongozwa, katika usimamizi wao, kudumisha uimara ule ule katika fundisho na sala, na waweze, ikihitajika, kuwa na msaada na maandalizi fulani, lakini kwa namna ambayo wasije wakawa wavivu na wazembe katika kuamsha vipaji vya Kristo vilivyo ndani yao; bali kila mmoja, kwa kutafakari, kwa kujiangalia mwenyewe na kundi la Mungu alilokabidhiwa, na kwa kuziangalia kwa hekima njia za Majaliwa ya Mungu, awe mwangalifu kujaza moyo wake na ulimi wake kwa nyenzo zaidi au nyingine za sala na himizo, kadiri zitakavyohitajika katika nafasi zote.

Ya Kusanyiko la Mkutano na tabia yake katika ibada ya umma kwa Mungu

WAKATI kusanyiko linapokutana kwa ajili ya ibada ya umma, watu (wakiwa wameandaa mioyo yao kabla ya hapo) wanapaswa kuja na kujiunga nayo, wasijitenge na agizo la umma kwa uzembe, au kwa udhuru wa mikutano ya faragha.

Wote na waingie kusanyikoni, si kwa jinsi isiyo na heshima, wakichukua viti au mahali pao bila kuabudu, au kuinamia upande huu au ule, bali kwa jinsi nzito na yenye adabu.

Kusanyiko likiwa limekusanyika, mhudumu, baada ya kuwaita kwa dhati kuabudu jina kuu la Mungu, anapaswa kuanza kwa sala.

"Kwa heshima na unyenyekevu wote, wakikiri ukuu na enzi isiyoeleweka ya Bwana (ambaye mbele zake wanajitokeza wakati huo kwa namna ya pekee) na uchafu na kutostahili kwao wenyewe kumkaribia, pamoja na kutokuwa na uwezo kabisa wa kutekeleza kazi kubwa namna hiyo; na kumsihi kwa unyenyekevu awasamehe, awasaidie na awakubali katika huduma yote itakayofanyika, na abariki sehemu mahususi ya neno lake litakalosomwa: Na yote kwa jina na upatanishi wa Bwana Yesu Kristo".

Ibada ya umma ikiisha kuanza, watu wanapaswa kuisikiliza kwa ukamilifu, wakijiepusha kusoma kitu kingine chochote, isipokuwa kile ambacho mhudumu anasoma au kunukuu wakati huo; na wakijiepusha zaidi na minong'ono ya faragha, mazungumzo, salamu au kumsujudia mtu yeyote aliyepo au anayeingia; vivyo hivyo na kutazama huku na huku, kulala, na tabia nyingine isiyofaa, ambayo yaweza kumfadhaisha mhudumu au watu, au kumzuia yeye mwenyewe au wengine katika huduma ya Mungu.

Ikiwa mtu yeyote, kwa dharura, amezuiliwa kuwepo mwanzoni, hapaswi, atakapoingia kusanyikoni, kujishughulisha na ibada zake za faragha, bali ajiandae kwa heshima kujiunga na kusanyiko katika agizo la Mungu litakalokuwa likifanyika wakati huo.

Ya usomaji wa umma wa Maandiko Matakatifu

Kusoma Neno katika kusanyiko, kikiwa sehemu ya ibada ya umma kwa Mungu (ambapo tunakiri utegemezi wetu kwake na unyenyekevu wetu kwake) na njia iliyotakaswa naye kwa ajili ya kujengwa kwa watu wake, inapaswa kufanywa na wachungaji na waalimu. Hata hivyo, wale wanaodai huduma ya uchungaji wanaweza mara kwa mara kusoma Neno na kutumia kipawa chao cha kuhubiri katika kusanyiko, ikiwa baraza la wazee (presbiteri) linaruhusu. Vitabu vyote vya kisheria vya Agano la Kale na Jipya (lakini hakuna kati ya vile vinavyoitwa kwa kawaida apokrifa) vitasomwa hadharani katika lugha ya kawaida ya watu, kwa mujibu wa tafsiri bora inayoruhusiwa, kwa uwazi, ili wote waweze kusikia na kuelewa. Urefu wa sehemu itakayosomwa kwa wakati mmoja unaachwa kwa hekima ya mhudumu; lakini ni vyema kwamba kwa kawaida sura moja ya kila Agano isomwe katika kila mkutano; na wakati mwingine zaidi, sura ziwapo fupi, au mfululizo wa jambo ukihitaji hivyo. Ni muhimu kwamba vitabu vyote vya kisheria visomwe kwa mfuatano, ili watu waweze kujua vyema mwili wote wa Maandiko; na kwa kawaida, kusoma kwa Agano lolote kunapomalizika siku ya Bwana, kunapaswa kuanza tena siku inayofuata. Tunapendekeza pia kusomwa mara kwa mara zaidi kwa Maandiko ambayo msomaji anaona kuwa bora kwa ajili ya kujengwa kwa wasikilizaji wake, kama kitabu cha Zaburi na vinginevyo vinavyofanana. Mhudumu anayesoma anapoona ni muhimu kufafanua sehemu fulani ya kile kinachosomwa, asifanye hivyo mpaka sura yote au zaburi yote imekwisha kusomwa; na wakati uzingatiwe daima, ili wala mahubiri wala amri nyingine zisizuiliwe au kuwa za kuchosha. Kanuni hii inapaswa kuzingatiwa katika matendo mengine yote ya hadharani. Zaidi ya kusoma hadharani kwa Maandiko Matakatifu, kila mtu ajuaye kusoma anapaswa kuhimizwa kusoma Maandiko faraghani (na wale wote wasiojua kusoma, ikiwa hawajazuiliwa na umri au sababu nyingine, wanapaswa kuhimizwa vivyo hivyo kujifunza kusoma) na kuwa na Biblia.

Ya sala ya umma kabla ya mahubiri

BAADA ya kusoma Neno (na kuimba zaburi), mhudumu atakayekuwa akihubiri anapaswa kuhakikisha kwamba moyo wake mwenyewe na wa wasikilizaji wake umeathiriwa ipasavyo na dhambi zao, ili wote wailie kwa hisia mbele za Bwana, na wawe na njaa na kiu ya neema ya Mungu katika Yesu Kristo, wakiendelea na kukiri kamili zaidi kwa dhambi, kwa aibu na uchafu mtakatifu wa uso, na kumwita Bwana kwa ajili hii:

Kutambua dhambi zetu kuu, kwanza, kwa sababu ya dhambi ya asili, ambayo (mbali na hatia inayotufanya tustahili hukumu ya milele) ni mbegu ya dhambi nyingine zote, imeharibu na kutia sumu nguvu na uwezo wote wa nafsi na mwili, inatia doa matendo yetu bora, na (kama isingalizuiwa, au nyoyo zetu zikafanywa upya kwa neema) ingelipuka katika makosa mengi, na katika uasi mkubwa dhidi ya Bwana ambao uliwahi kufanywa na watu wabaya zaidi; na kisha, kwa sababu ya dhambi za sasa, dhambi zetu wenyewe, dhambi za watawala, za wahudumu, na za taifa zima, ambazo sisi ni washiriki kwa namna mbalimbali: dhambi zake hupokea mazingira mengi na ya kutisha, kwa kuwa tumevunja amri zote za sheria takatifu, ya haki na

njema ya Mungu, tukifanya kilichokatazwa na kuacha kufanya kilichoamriwa; na si kwa ujinga na udhaifu tu, bali pia, kwa namna ya ukaidi zaidi, dhidi ya nuru ya akili zetu, ushuhuda wa dhamiri zetu na miondoko ya Roho wake Mtakatifu mwenyewe kwa namna tofauti, kiasi kwamba hatuna udhuru kwa ajili ya dhambi zetu; Ndiyo, si tu kudharau utajiri wa wema wake, uvumilivu wake na ustahimilivu wake, bali pia kukataa mialiko mingi na ofa za neema katika Injili; kutojitahidi, kama tulivyopaswa, kumpokea Kristo katika nyoyo zetu kwa imani, wala kutembea kwa namna inayostahili kwake katika maisha yetu.

Kuomboleza upofu wa akili zetu, ugumu wa mioyo yetu, kutokuamini, kutotubu, usalama, upole, ukavu; au kutojitahidi kwa ajili ya kufa kwa mwili na upya wa maisha, wala kwa ajili ya mazoezi ya uchaji Mungu katika nguvu zake; na kwamba wema wetu hatujatembea kwa uthabiti pamoja na Mungu, wala hatujahifadhi mavazi yetu bila doa, wala hatukuwa na bidii kwa utukufu wake, na kwa wema wa wengine, kama tulivyopaswa; na kulia kwa ajili ya dhambi nyingine ambazo kusanyiko lina hatia hasa, licha ya rehema nyingi na kuu za Mungu wetu, upendo wa Kristo, nuru ya injili na marekebisho ya dini, makusudi yetu wenyewe, ahadi zetu, nadhiri zetu, agano letu kuu na majukumu mengine maalum, kwa namna tofauti.

Kutambua na kukiri kwamba, kama tulivyoshawishika juu ya hatia yetu, kwa hisia kubwa yake, tunajiona hatustahili faida ndogo zaidi, tunastahili hasira kali zaidi ya Mungu, na laana zote za sheria, na hukumu nzito zaidi zinazotolewa kwa wenye dhambi waasi zaidi; na kwamba kwa haki yote angeweza kutuondolea ufalme wake na injili yake, kututesa kwa kila aina ya hukumu za kiroho na za muda katika maisha haya, na baadaye kututupa kwenye giza kamili, katika ziwa linalowaka moto na kiberiti, ambapo kilio na kusaga meno ni milele.

Licha ya hayo yote, kukaribia kiti cha neema, tukijitia moyo kwa tumaini la jibu la wema kwa sala zetu, katika utajiri na utoshelevu wa dhabihu hiyo ya pekee, kuridhisha na maombezi ya Bwana Yesu Kristo, mkono wa kuume wa Baba yake na Baba yetu; na kwa kutumainia ahadi kuu na za thamani za rehema na neema katika agano jipya, kwa njia ya Mpatanishi yule yule, kuomba tuepushwe na hasira kuu na laana ya Mungu, ambayo hatuwezi kuikwepa wala kuistahimili; na kuomba kwa unyenyekevu na kwa bidii rehema, katika msamaha wa bure na kamili wa dhambi zetu zote, na hilo tu kwa mateso machungu na sifa za thamani za Mwokozi wetu wa pekee Yesu Kristo.

Bwana ajalie kumwaga upendo wake mioyoni mwetu kwa njia ya Roho Mtakatifu; atuhirishe, kwa Roho yule yule wa kupitishwa, uhakika kamili wa msamaha wetu na upatanisho wetu; awafariji wote wanaoomboleza Sioni, aseme amani na roho iliyojeruhiwa na kufadhaika, na aziponye nyoyo zilizovunjika; na kwa habari ya wenye dhambi walio salama na wenye kiburi, afungue macho yao, azishawishi dhamiri zao na awageuze kutoka giza kwenda nuruni, na kutoka nguvu za Shetani kwenda kwa Mungu, ili wao pia wapate msamaha wa dhambi na urithi kati ya waliotakaswa kwa imani katika Kristo Yesu.

Pamoja na msamaha wa dhambi kwa damu ya Kristo, omba kwa ajili ya utakaso kwa Roho wake; kufa kwa dhambi inayokaa ndani yetu na ambayo mara nyingi inatutawala; kuishi kwa roho zetu zilizokufa kwa uzima wa Mungu katika Kristo; neema ya kutuwezesha na kutuhakikishia majukumu yote ya mwenendo na wito kwa Mungu na kwa wanadamu; nguvu dhidi ya majaribu; matumizi yaliyotakaswa ya baraka na misalaba; na uvumilivu katika imani na utii mpaka mwisho.

Omba kwa ajili ya kuenea kwa injili na ufalme wa Kristo kwa mataifa yote; kwa ajili ya uongofu wa Wayahudi, wingi wa watu wa mataifa, anguko la Mpinga Kristo na kuharakishwa kwa kuja mara ya pili kwa Bwana wetu; kwa ajili ya ukombozi wa makanisa yanayoteseka nje ya nchi kutoka kwa dhuluma ya kikundi cha Mpinga Kristo, na kutoka kwa dhuluma za kikatili na makufuru ya Mturuki; kwa ajili ya baraka ya Mungu juu ya makanisa yaliyorekebishwa, hasa juu ya makanisa na falme za Uskoti, Uingereza na Ayalandi, sasa zilizounganishwa kwa ukali na kidini katika Agano la Kitaifa na la Maagano Makuu; na kwa ajili ya makoloni yetu katika sehemu za mbali za ulimwengu: hasa kwa ajili ya kanisa hilo na ufalme ambao sisi ni wanachama wake, ili ndani yao Mungu aziweke amani na ukweli, usafi wa maagizo yake yote na nguvu ya uchaji Mungu; azuie na kuondoa uzushi, farakano, unajisi, ushirikina, usalama na ukosefu wa matunda chini ya njia za neema; aziponye mapato yetu yote na mgawanyiko wetu, na atuhifadhi kutoka kukosa kutimiza Agano letu Kuu.

Omba kwa ajili ya watawala wote, hasa kwa ajili ya Ukuu wa Mfalme; ili Mungu amfanye awe mwenye utajiri wa baraka, katika nafsi yake na katika utawala wake; akiimika kiti chake cha enzi katika dini na haki, amwokoe kutoka ushauri mbaya, na amfanye kuwa chombo chenye baraka na utukufu kwa ajili ya kuhifadhi na kueneza Injili, kwa ajili ya kuwatia moyo na kuwalinda wafanyao mema, na kuwa hofu kwa wote wafanyao mabaya, na kwa faida kuu ya kanisa lote, na falme zake zote; kwa ajili ya uongofu wa Malkia, malezi ya kidini ya Mfalme na wazao wengine wa kifalme; kwa ajili ya faraja ya Malkia mwenye huzuni wa Bohemia, dada ya Mfalme wetu; na kwa ajili ya kurudishwa na kuanzishwa kwa Mfalme mtukufu Charles, Mteule Mkuu wa Rhine, katika milki yake yote na hadhi zake; kwa ajili ya baraka ya Bunge Kuu la Mahakama, (linapokusanyika katika falme hizi kwa mtiririko) waheshimiwa, waamuzi na watawala wa chini, waungwana na watu wote wa kawaida; kwa ajili ya wachungaji wote na walimu, ili Mungu awajaze Roho wake, awafanye wawe watakatifu kwa mfano, wenye kiasi, wenye haki, wenye amani na wema katika maisha yao; wenye afya, waminifu na wenye nguvu katika huduma yao; na aifuate kazi yao yote kwa wingi wa mafanikio na baraka; na awape watu wake wote wachungaji kwa mujibu wa moyo wake mwenyewe; kwa ajili ya vyuo vikuu, na shule zote na seminari za kidini za kanisa na jamii, ili zistawi zaidi na zaidi katika ujifunzaji na uchaji Mungu; kwa ajili ya mji au kusanyiko mahususi, ili Mungu amwage baraka juu ya huduma ya Neno, sakramenti na nidhamu, juu ya utawala wa kiraia na juu ya familia zote na watu wanaounda; ili awe na rehema kwa wanaoteseka katika dhiki yoyote ya ndani au nje; ili wakati uwe mwema na wenye matunda, kadiri wakati unavyohitaji; ili azuie hukumu tunazozihisi au kuziogopa, au ambazo tunakabiliwa nazo, kama njaa, tauni, upanga na nyinginezo.

Na, kwa kutumainia rehema yake kwa kanisa lake lote, na kukubalika kwa nafsi zetu, kwa sifa na maombezi ya Kuhani wetu Mkuu, Bwana Yesu, kukiri kwamba ni tamaa ya nafsi zetu kuwa na ushirika na Mungu katika matumizi ya staha na makini ya maagizo yake matakatifu; na, kwa kusudi hilo, kumsihi kwa bidii atujalie neema yake na msaada wenye ufanisi kwa ajili ya kutakasa siku yake takatifu, siku ya Bwana, katika majukumu yake yote, ya umma na binafsi, kwa ajili yetu na kwa ajili ya makusanyiko yote ya watu wake, kwa mujibu wa utajiri na ubora wa Injili, inayoadhimishwa na kufurahiwa katika siku hii.

Na kwa sababu tumekuwa wasikilizaji wasio na faida nyakati za nyuma, na sasa hatuwezi kupokea kwa nafsi zetu, kama tulivyopaswa, mambo ya kina ya Mungu, siri za Yesu Kristo, ambazo zinahitaji utambuzi wa kiroho; kuomba kwamba Bwana, anayefundisha kupata faida, ajalie kumwaga Roho wa neema, pamoja na njia za nje za neema, akitufikisha kwa kipimo kama hicho cha ubora wa ujuzi wa Kristo Yesu, Bwana wetu, na, ndani yake, wa mambo yanayohusu amani yetu, kwamba tuyachukulie mambo yote kama takataka ukilinganisha naye; na ili, tukionja matunda ya kwanza ya utukufu utakaofunuliwa, tutamani ushirika kamili zaidi na mkamilifu zaidi naye, ili alipo yeye, tuwe pia sisi, na tufurahie wingi wa furaha na raha zilizo mkono wake wa kuume milele.

Haswa, kwamba Mungu ampe kwa namna ya pekee mtumishi wake (sasa anayeitwa kusambaza mkate wa uzima kwa nyumba yake) hekima, uaminifu, bidii na usemi, ili aweze kusambaza ipasavyo Neno la Mungu, kwa kila mmoja fungu lake, kwa ushahidi na udhihirisho wa Roho na nguvu; na kwamba Bwana atahiri masikio na nyoyo za wasikilizaji, ili wasikie, wapende na kupokee kwa upole Neno lililopandikizwa, lenye uwezo wa kuokoa nafsi zao; awafanye kama ardhi njema ya kupokea mbegu njema ya Neno, na awatie nguvu dhidi ya majaribu ya Shetani, wasiwasi wa ulimwengu, ugumu wa nyoyo zao wenyewe, na jambo lingine lolote linaloweza kuzuia kusikia kwao kwa faida na wokovu; ili hivyo Kristo atengenezwe ndani yao, na aishi ndani yao, ili mawazo yao yote yatekelezwe kwa utii wa Kristo, na nyoyo zao ziwekwe katika kila neno jema na tendo mema milele.

Tunazingatia kuwa huu ni mpangilio unaofaa, katika sala ya umma ya kawaida; hata hivyo, mhudumu anaweza kuahirisha (kwa mujibu wa hekima atakayoiona inafaa) sehemu fulani ya maombi haya mpaka baada ya mahubiri yake, au kutoa kwa Mungu baadhi ya shukrani zinazoainishwa baadaye, katika sala yake kabla ya mahubiri yake.

Ya mahubiri ya Neno

HUBIRI la Neno, likiwa nguvu ya Mungu kwa wokovu, na mojawapo ya kazi kubwa na bora zaidi zinazohusu huduma ya injili, linapaswa kutekelezwa kwa namna ambayo mfanyakazi asione aibu, bali aweze kujiokoa mwenyewe na wale wanaomsikiliza.

Inachukuliwa (kwa mujibu wa kanuni za kuwekwa wakfu) kwamba mhudumu wa Kristo amejaliwa kwa kiasi fulani kwa ajili ya huduma hiyo muhimu, kwa ujuzi wake katika lugha za asili, na katika sanaa na sayansi ambazo ni msaada wa theolojia; kwa ujuzi wake katika mwili wote wa theolojia, lakini zaidi ya yote katika Maandiko Matakatifu, akiwa na hisia zake na moyo wake umezoezwa ndani yake zaidi ya daraja la kawaida la waamini; na kwa mwanga wa Roho wa Mungu, na vipaji vingine vya kujenga, ambavyo (pamoja na kusoma na kujifunza Neno) anapaswa kuendelea kuvitafuta kwa sala na moyo mnyenyekevu, akikusudia kukubali na kupokea ukweli wowote bado haujafikiwa, wakati wowote Mungu atakapomjulisha. Haya yote anapaswa kuyatumia na kuyaboresha katika maandalizi yake ya faragha, kabla ya kuelezea hadharani yale aliyotayarisha.

Kwa kawaida, mada ya mahubiri yake inapaswa kuwa kifungu fulani cha Maandiko, kinachoelezea kanuni fulani au msingi wa dini, au ambacho kinafaa kwa ajili ya nafasi fulani maalum inayojitokeza; au anaweza kuendelea na sura fulani, zaburi au kitabu cha Maandiko Matakatifu, kama atakavyoona inafaa.

Utangulizi wa kifungu chake unapaswa kuwa mfupi na wazi, ukichukuliwa kutoka kifungu chenyewe, au kutoka muktadha, au kutoka mahali sambamba, au kutoka kifungu cha jumla cha Maandiko.

Ikiwa kifungu ni kirefu (kama inavyopaswa wakati mwingine katika historia au mifano), atoe muhtasari mfupi wake; ikiwa ni kifupi, afafanue kwa maneno mengine, ikihitajika: katika visa vyote, aangalie kwa bidii upeo wa kifungu, na aainishe vichwa vyake na misingi ya fundisho atakayotoa kutoka humo.

Katika kuchambua na kugawanya kifungu chake, anapaswa kuzingatia zaidi mpangilio wa mada kuliko wa maneno, na asichoke kumbukumbu ya wasikilizaji mwanzoni kwa sehemu nyingi za mgawanyiko, wala asisumbue akili zao kwa maneno ya giza ya sanaa.

Katika kuweka mafundisho ya kifungu, uangalifu wake unapaswa kuwa, kwanza, kwamba somo liwe ukweli wa Mungu. Pili, kwamba liwe ukweli uliomo ndani ya kifungu au unaozingatia kifungu, ili wasikilizaji waweze kutambua jinsi Mungu anavyofundisha kutoka humo. Tatu, kwamba asisitize hasa mafundisho ambayo kifungu kinarejelea hasa, na kwamba afanye iwezekanavyo kwa ajili ya kujenga kwa wasikilizaji.

Fundisho linapaswa kuonyeshwa kwa maneno wazi; au, ikiwa jambo fulani ndani yake linahitaji maelezo, lifafanuliwe, na matokeo pia ya kifungu yafafanuliwe. Sehemu sambamba za Maandiko zinazothibitisha fundisho, zinapaswa kuwa wazi na zinazohusika, badala ya kuwa nyingi, na (ikiwa ni lazima) kusisitizwa kwa kiasi, na kutumika kwa kusudi linalohusika.

Hoja au sababu zinapaswa kuwa imara na, kadri iwezekanavyo, zenye kushawishi. Mifano, ya aina yoyote, inapaswa kuwa na nuru nyingi, na iwe ya namna ambayo inaweza kuwasilisha ukweli moyoni mwa msikilizaji kwa furaha ya kiroho.

Ikiwa shaka yoyote inaonekana kutoka Maandiko, kutoka akili au kutoka chuki ya wasikilizaji, ni muhimu sana kuiondoa, kwa kupatanisha tofauti zinazoonekana, kujibu sababu na kugundua na kuondoa sababu za chuki na makosa. Kwa upande mwingine, haifai kuwashughulisha wasikilizaji kwa maelezo au majibu ya mawazo ya bure au potofu, ambayo, kwa kuwa hayana mwisho, maelezo na majibu yake yanazuia zaidi kuliko kuendeleza kujenga.

Haipaswi kukaa tu kwenye fundisho la jumla, ingawa halitawahi kufafanuliwa na kuthibitishwa vya kutosha, bali alete kwa matumizi maalum, akilitumia kwa wasikilizaji wake: Ambalo, ingawa ni kazi ngumu sana kwake, inayohitaji hekima nyingi, bidii na kutafakari, na ambayo kwa mwanadamu wa asili na mwenye uharibifu itakuwa mbaya sana; hata hivyo, anapaswa kujitahidi kuitimiza kwa namna ambayo wasikilizaji wake wahisi kwamba Neno la Mungu ni lenye ufanisi na nguvu, na kwamba linatambua mawazo na makusudi ya moyo; na kwamba, ikiwa yupo asiyeamini au mjinga, siri za moyo wake zidhihirishwe, na amtukuze Mungu.

Katika matumizi ya maelekezo au habari katika ujuzi wa ukweli fulani, ambao ni tokeo la fundisho lake, anaweza (inapofaa) kulithibitisha kwa hoja kadhaa imara kutoka kwa kifungu kinachohusika, na sehemu nyingine za maandiko, au kutoka kwa asili ya mada hiyo katika theolojia, ambayo ukweli huo ni tawi lake.

Katika kukataza mafundisho ya uongo, hapaswi kuamsha uzushi wa zamani kutoka kaburini, wala kutaja maoni ya kufuru bila lazima; lakini, ikiwa watu wako katika hatari ya makosa, ayakanae kwa uthabiti, na ajitahidi kuridhisha hukumu zao na dhamiri zao dhidi ya pingamizi zote.

Katika kuhimiza majukumu, anapaswa pia kufundisha, kama atakavyoona inafaa, njia zinazosaidia kuyatimiza.

Katika kuonya dhidi ya dhambi, kemeo na onyo la umma (ambalo linahitaji hekima maalum), kadiri itakavyohitajika, hapaswi tu kugundua asili na ukubwa wa dhambi, pamoja na taabu inayoambatana nayo, bali pia aonyeshe hatari ambayo wasikilizaji wake wako katika kukamatwa na kushikwa nayo, pamoja na dawa na njia bora za kuikwepa.

Katika kutumia faraja, iwe ya jumla dhidi ya majaribu yote, au hasa dhidi ya shida fulani au hofu maalum, anapaswa kujibu kwa makini pingamizi ambazo moyo uliofadhaika na roho iliyoteseka zinaweza kupendekeza kwa namna tofauti. Pia ni muhimu wakati mwingine kutoa maelezo ya majaribio, (ambayo ni yenye faida sana, hasa inapofanywa na wahudumu wenye uwezo na uzoefu, kwa busara na hekima, na ishara zikiwa wazi na zenye msingi katika Maandiko Matakatifu) ambayo kwa njia yake wasikilizaji wanaweza kujichunguza wenyewe ikiwa wamepata neema hizo, na kutimiza majukumu hayo, ambayo yeye anahimiza, au wana hatia ya dhambi iliyokemewa, na wako katika hatari ya hukumu zilizotishiwa, au wao ndio ambao faraja zilizopendekezwa ni zao; ili, kwa hiyo, waweze kuamshwa na kuchochewa kwa wajibu, kunyenyekeshwa kwa upungufu wao na dhambi zao, kuathiriwa na hatari yao na kutiwa nguvu kwa faraja, kwa mujibu wa hali yao, wanapochunguzwa.

Na, kwa kuwa hahitaji daima kuendelea na kila fundisho linalopatikana katika kifungu chake, ni busara kwamba achague matumizi ambayo, kwa makazi yake na mazungumzo yake na kundi lake, anaona ni muhimu zaidi na yanayofaa; na, miongoni mwa haya, yale yanayoweza kuvuta zaidi nafsi zao kwa Kristo, chanzo cha nuru, utakatifu na faraja.

Mbinu hii haijawekwa kuwa ya lazima kwa watu wote, au juu ya vifungu vyote; bali inapendekezwa tu, kwa kuwa imeonwa kwa uzoefu kwamba imebarikiwa sana na Mungu, na ina manufaa makubwa kwa ufahamu na kumbukumbu ya watu.

Lakini mtumishi wa Kristo, mbinu yake yoyote ile, anapaswa kutekeleza huduma yake yote:

1. Kwa uchungu, asifanye kazi ya Bwana kwa uzembe.

2. Kwa uwazi, ili watu wasio na ujuzi waweze kuelewa; akitoa ukweli si kwa maneno ya kushawishi ya hekima ya mwanadamu, bali kwa udhihirisho wa Roho na nguvu, ili msalaba wa Kristo usije ukawa bure; akijiepusha pia na matumizi yasiyo na faida ya lugha zisizojulikana, misamiati ya ajabu na mipigo ya sauti na maneno; akitaja kwa kiasi misamiati ya waandishi wa kanisa au wanadamu wengine, wa zamani au wa kisasa, hata kama ni wazuri sana.

3. Kwa uaminifu, akiangalia heshima ya Kristo, uongofu, ujenzi na wokovu wa watu, si faida yake mwenyewe au utukufu wake; asizuie chochote kinachoweza kuendeleza malengo hayo matakatifu, akimpa kila mmoja fungu lake mwenyewe, na kuwa na heshima isiyo na upendeleo kwa wote, bila kuwapuuza walio wanyonge, wala kuwawachilia walio wakuu, katika dhambi zao.

4. Kwa hekima, akiunda mafundisho yake yote, himizo, na hasa makemee yake, kwa namna inayoweza kushinda zaidi; akionesha heshima yote inayostahili kwa mtu na mahali pa kila mmoja, na asichanganye hasira yake mwenyewe au uchungu.

5. Kwa uzito, kama inavyostahili Neno la Mungu; akiepuka ishara yoyote, sauti na maneno ambayo yanaweza kusababisha ufisadi wa wanadamu kumdharau yeye na huduma yake.

6. Kwa upendo na shauku, ili watu waone kwamba yote yanatokana na bidii yake ya uchaji Mungu, na hamu yake ya dhati ya kuwafanyia wema. Na,

7. Kama alivyofundishwa na Mungu, na kusadikishwa moyoni mwake mwenyewe, kwamba yote anayofundisha ni ukweli wa Kristo; na kutembea mbele ya kundi lake, kama mfano kwao ndani yake; kwa dhati, kwa faragha na hadharani, akizikabidhi kazi zake kwa baraka ya Mungu, na kujiangalia mwenyewe, na kundi ambalo Bwana amemfanya mwangalizi wake: Hivyo fundisho la ukweli litahifadhiwa lisiharibike, nafsi nyingi zitageuzwa na kujengwa, naye mwenyewe atapata faraja nyingi kutoka kwa kazi zake hata katika maisha haya, na baadaye taji la utukufu litakalohifadhiwa kwake katika ulimwengu ujao.

Wakati katika kusanyiko kuna wahudumu zaidi ya mmoja, na hao wana vipaji tofauti, kila mmoja anaweza kujishughulisha hasa zaidi na fundisho au himizo, kwa mujibu wa kipaji anachozidi, na kama watakavyokubaliana wao kwa wao.

Ya sala baada ya mahubiri

Baada ya mahubiri kumalizika, mhudumu anapaswa kumshukuru Mungu kwa upendo wake mkuu katika kumtuma Mwanawe Yesu Kristo kwetu; kwa ushirika wa Roho wake Mtakatifu; kwa nuru na uhuru wa Injili tukufu, na kwa baraka tajiri na za mbinguni zilizofunuliwa ndani yake; yaani, uteule, wito, kufanywa watoto, kuhesabiwa haki, kutakaswa, na tumaini la utukufu; kwa wema wa ajabu wa Mungu katika kuikomboa nchi kutoka giza na udhalimu wa kipinga-Kristo, na kwa ukombozi mwingine wote wa kitaifa; kwa marekebisho ya dini; kwa agano; na kwa baraka nyingi za kidunia. Kuomba kwa ajili ya kuendelea kwa Injili, na maagizo yake yote, katika usafi wake, nguvu zake, na uhuru wake: kugeuza mafundisho makuu na yenye manufaa zaidi ya mahubiri kuwa maombi machache; na kuomba kwamba yabaki moyoni na kuzaa matunda. Kuomba kwa ajili ya maandalizi ya kifo na hukumu, na kulinda kwa ajili ya ujio wa Bwana wetu Yesu Kristo: kumsihi Mungu asamehe maovu ya vitu vyetu vitakatifu, na kukubali dhabihu yetu ya kiroho, kwa njia ya sifa na upatanishi wa Kuhani Mkuu na Mwokozi wetu Bwana Yesu Kristo. Na kwa kuwa sala ile Kristo aliyowafundisha wanafunzi wake si tu kielelezo cha sala, bali yenyewe ni sala kamilifu zaidi, tunapendekeza itumike pia katika sala za kanisa. Na kwa kuwa, wakati wa kusimamia sakramenti, kufanya mifungo ya hadhara na siku za shukrani, na fursa nyingine maalum, ambazo zaweza kuleta haja ya maombi na shukrani maalum, ni lazima kueleza jambo fulani katika sala zetu za hadhara, (kama vile wakati huu ni wajibu wetu kuomba baraka juu ya Mkutano wa Wanatheolojia, majeshi ya baharini na nchi kavu, kwa ajili ya ulinzi wa Mfalme, Bunge, na Ufalme,) kila mhudumu hapa anapaswa kujielekeza katika sala yake, kabla au baada ya mahubiri, kwa fursa hizo: lakini, kwa jinsi ya kufanya, anaachiwa uhuru, kama Mungu atakavyomwelekeza na kumwezesha katika utauwa na hekima kutimiza wajibu wake. Sala ikiisha, zaburi iimbwe, kama itawezekana kwa urahisi. Baada ya hapo (isipokuwa kama agizo lingine la Kristo, linalohusu kusanyiko wakati huo, litafuata) mhudumu aachie kusanyiko liende kwa baraka nzito.

Ya Sakramenti ya Ubatizo

Kuhusu usimamizi wa sakramenti:

NA KWANZA, KUHUSU UBATIZO.

Ubatizo, kama vile haupaswi kucheleweshwa bila lazima, ndivyo pia haupaswi kutolewa kwa hali yoyote na mtu yeyote binafsi, bali na mhudumu wa Kristo, aliyeitwa kuwa msimamizi wa siri za Mungu.

Wala haupaswi kutolewa katika mahali pa faragha, au kwa faragha, bali mahali pa ibada ya umma, na mbele ya kusanyiko, ambapo watu wanaweza kuona na kusikia

kwa urahisi zaidi; na si katika maeneo ambapo mabeseni ya ubatizo, wakati wa upapa, yaliwekwa isivyofaa na kwa ushirikina.

Mtoto atakayebatizwa, baada ya kumjulisha mhudumu siku moja kabla, anapaswa kuletwa na baba yake, au (iwapo hayupo kwa lazima) na rafiki Mkristo badala yake, akikiri shauku yake kubwa kwamba mtoto abatizwe.

Kabla ya ubatizo, mhudumu anapaswa kusema maneno kadhaa ya maelekezo juu ya asili, matumizi na madhumuni ya sakramenti hii, akionyesha,
"Kwamba ilianzishwa na Bwana wetu Yesu Kristo. Kwamba ni muhuri wa agano la neema, wa kupandikizwa kwetu katika Kristo na wa muungano wetu naye, wa msamaha wa dhambi, wa kuzaliwa upya, wa kupitishwa na wa uzima wa milele. Kwamba maji, katika ubatizo, yanawakilisha na kuashiria damu ya Kristo, ambayo itoa hatia yote ya dhambi, ya asili na ya sasa, na pia nguvu ya kutakasa ya Roho wa Kristo dhidi ya utawala wa dhambi na ufisadi wa asili yetu ya dhambi. Kwamba kubatiza, au kunyunyiza na kuosha kwa maji, inamaanisha utakaso kutoka dhambi kwa damu na kwa sifa za Kristo, pamoja na kufa kwa dhambi, na kuinuliwa kwa maisha mapya, kwa nguvu ya kifo na ufufuo wa Kristo: Kwamba ahadi imetolewa kwa waamini na kwa wazao wao; na kwamba wazao na uzao wa waamini, waliozaliwa ndani ya kanisa, wana, kwa kuzaliwa kwao, masilahi katika agano, na haki ya muhuri wake, na mapendeleo ya nje ya kanisa, chini ya injili, si chini ya watoto wa Abrahamu wakati wa Agano la Kale; agano la neema likiwa, kwa kiini, lile lile; na neema ya Mungu, na faraja ya waamini, ni nyingi zaidi kuliko hapo awali. Kwamba Mwana wa Mungu aliwakaribisha watoto wadogo mbele zake, akiwakumbatia na kuwabariki, akisema: Maana ufalme wa Mungu ni wao. Kwamba watoto, kwa ubatizo, wanapokelewa kwa dhati katika kifua cha kanisa linaloonekana, wanatofautishwa na ulimwengu na wale walio nje, na kuunganishwa na waamini; na kwamba wote waliobatizwa katika jina la Kristo, wanajikana, na kwa ubatizo wao wanawajibika kupigana dhidi ya shetani, ulimwengu na mwili. Kwamba wao ni Wakristo, na ni watakatifu kwa agano kabla ya ubatizo, na kwa hiyo wanabatizwa. Kwamba neema ya ndani na nguvu ya ubatizo hazijafungwa kwa wakati wenyewe unaposimamiwa; na kwamba matunda na nguvu zake zinafikia mwendo wote wa maisha yetu; na kwamba ubatizo wa nje si muhimu kiasi kwamba, kwa kukosa kwake, mtoto awe katika hatari ya hukumu, au wazazi wawe na hatia, wasipodharau au kupuuza agizo la Kristo, wakati na mahali linapopatikana".

Katika maelekezo haya au sawa na hayo, mhudumu anapaswa kutumia uhuru wake mwenyewe na hekima yake ya uchaji Mungu, kama ujinga au makosa katika fundisho la ubatizo yanavyohitaji, na kama kujenga kwa watu kunavyotaka.

Pia anapaswa kuwaonya wote waliopo,

"Watazame nyuma, kwenye ubatizo wao; watubu dhambi zao dhidi ya agano lao na Mungu; wachochee imani yao; waboreshe na kutumia vizuri ubatizo wao, na agano lililotiliwa muhuri nalo kati ya Mungu na nafsi zao".

Anapaswa kuwahimiza wazazi,

"Wazingatie rehema kuu ya Mungu kwake na kwa mtoto wake; amlee mtoto katika ujuzi wa misingi ya dini ya Kikristo, na katika malezi na maonyo ya Bwana; na amjulishe hatari ya hasira ya Mungu kwake mwenyewe na kwa mtoto, akizembea: akitaka ahadi yake kuu ya kutimiza wajibu wake".

Yakishafanyika haya, sala inapaswa kuambatana na neno la kuweka, kutakasa maji kwa ajili ya matumizi haya ya kiroho; na mhudumu anapaswa kuomba kwa kusudi hili au sawa na hili:

"Kwamba Bwana, ambaye hakutuacha kama wageni bila agano la ahadi, bali ametuita kwa mapendeleo ya maagizo yake, ajalie kutakasa na kubariki agizo lake mwenyewe la ubatizo kwa wakati huu. Aunganishe ubatizo wa ndani wa Roho wake pamoja na ubatizo wa nje wa maji; aukifanye ubatizo huu kwa mtoto kuwa muhuri wa kupitishwa, msamaha wa dhambi, kuzaliwa upya na uzima wa milele, na ahadi nyingine zote za agano la neema: Ili mtoto apandikizwe katika mfano wa kifo na ufufuo wa Kristo; na ili, ukiwa umeharibiwa ndani yake mwili wa dhambi, amtumikie Mungu katika upya wa maisha siku zake zote".

Kisha, mhudumu anapaswa kuuliza jina la mtoto; akishaambiwa, anapaswa kusema (akimwita mtoto kwa jina lake)

Nakubatiza kwa jina la Baba, na la Mwana, na la Roho Mtakatifu.

Akisema maneno haya, anapaswa kumbatiza mtoto kwa maji, ambayo, kwa namna ya kuifanya, si tu ni halali, bali ni ya kutosha na inafaa sana kwamba ni kwa kumwaga au kunyunyiza maji juu ya uso wa mtoto, bila kuongeza ibada nyingine yoyote.

Yakishafanyika haya, anapaswa kutoa shukrani na kuomba, kwa kusudi hili au sawa na hili:

"Kutambua kwa shukrani yote, kwamba Bwana ni wa kweli na mwaminifu katika kutimiza agano na rehema. Kwamba ni mwema na mwenye rehema, si tu kwa sababu anatuhesabu miongoni mwa watakatifu wake, bali pia anapendezwa kuwapa watoto wetu ishara hii ya pekee na alama ya upendo wake katika Kristo. Kwamba, katika ukweli wake na majaliwa yake maalum, kila siku anawaleta wengine katika kifua cha kanisa lake, wawe washiriki wa faida zake zisizo na thamani, zilizopatikana kwa damu ya Mwana wake mpendwa, kwa ajili ya kuendelea na kukua kwa kanisa lake.

Na kuomba kwamba Bwana aendelee na kuthibitisha kila siku zaidi upendeleo wake usioelezeka: Ampoke mtoto aliyebatizwa sasa, na kuingizwa kwa dhati katika nyumba ya imani, chini ya ulinzi wake na utetezi wa baba, na amkumbuke kwa upendeleo anaouonyesha watu wake; kwamba, akitolewa katika maisha haya akiwa mchanga, Bwana, ambaye ni tajiri wa rehema, apendezwe kumpokea katika utukufu; na akiishi, na kufikia umri wa busara, Bwana amfundishe kwa neno lake na Roho wake, na afanye ubatizo wake uwe wenye ufanisi kwake, na amtegemee kwa nguvu zake za kiungu na neema yake, ili kwa imani aweze kushinda dhidi ya shetani, ulimwengu na mwili, mpaka mwisho apate ushindi kamili, na hivyo ahifadhiwe kwa

nguvu ya Mungu kwa njia ya imani kwa wokovu, kwa njia ya Yesu Kristo Bwana wetu".

Ya Sakramenti ya Meza ya Bwana

Ushirika, au Meza ya Bwana, unapaswa kuadhimishwa mara kwa mara; lakini ni mara ngapi, jambo hilo laweza kutafakariwa na kuamuliwa na wahudumu, na waongozi wengine wa kanisa wa kila kusanyiko, kama watakavyoona inafaa zaidi kwa faraja na ujenzi wa watu waliokabidhiwa kwao. Na, wakati utakapoadhimishwa, tunaona inafaa kufanywa baada ya mahubiri ya asubuhi.

Wale wasiojua na wenye kashfa hawafai kupokea sakramenti ya Meza ya Bwana.

Mahali ambapo sakramenti hii haiwezi kwa urahisi kuadhimishwa mara kwa mara, ni lazima onyo la hadhara litolewe siku ya sabato kabla ya kuadhimishwa kwake: na kwamba, ima wakati huo, au siku fulani ya juma hilo, jambo fulani kuhusu agizo hilo, na maandalizi yanayostahili kwa ajili yake, na ushiriki wake, lifundishwe; ili, kwa matumizi ya bidii ya njia zote zilizotakaswa na Mungu kwa kusudi hilo, katika hadhara na faragha, wote waweze kufika wakiwa wamejiandaa vyema zaidi kwa ajili ya karamu hiyo ya mbinguni.

Siku ya kuadhimisha itakapofika, mhudumu, akiisha kumaliza mahubiri yake na sala, atatoa himizo fupi: "Akieleza faida isiyopimika tunayoipata kwa sakramenti hii, pamoja na makusudi na matumizi yake: akionyesha uhitaji mkubwa wa kuwa na faraja na nguvu zetu kufanywa upya kwa njia yake katika safari hii yetu na vita hivi: jinsi ilivyo lazima kwamba tuje kwake tukiwa na maarifa, imani, toba, upendo, na nafsi zenye kuona njaa na kiu ya Kristo na faida zake: jinsi hatari ilivyo kubwa kula na kunywa bila kustahili.

Kisha, kwa jina la Kristo, kwa upande mmoja, atawaonya wote walio wajinga, wenye kashfa, waovu, au wanaoishi katika dhambi yoyote au kosa kinyume na maarifa au dhamiri yao, kwamba wasithubutu kuja kwenye meza hiyo takatifu; akiwaonyesha kwamba yeye alaye na kunywaye bila kustahili, hula na kunywa hukumu juu yake mwenyewe: na, kwa upande mwingine, atawaalika na kuwatia moyo kwa namna ya pekee wote wanaotaabika chini ya uzito wa dhambi zao, na hofu ya ghadhabu, na wanaotamani kufikia maendeleo makubwa zaidi katika neema kuliko wanavyoweza kufikia sasa, kuja kwenye meza ya Bwana; akiwahakikishia, kwa jina lilo hilo, faraja, uburudisho, na nguvu kwa nafsi zao dhaifu na zilizochoka."

Baada ya himizo hili, onyo, na mwaliko, meza ikiwa tayari imefunikwa kwa staha, na kuwekwa mahali panapofaa, ili washiriki waweze kukaa kwa utaratibu kuizunguka, au karibu nayo, mhudumu ataanza tendo hilo kwa kutakasa na kubariki vitu vya mkate na divai vilivyowekwa mbele yake, (mkate katika vyombo vizuri na vinavyofaa, vilivyoandaliwa vizuri, ili, ukiisha kumegwa naye, na kutolewa, uweze kugawanywa kati ya washiriki; divai pia katika vikombe vikubwa,) akiisha kwanza,

kwa maneno machache, kuonyesha kwamba vitu hivyo, ambavyo kwa namna nyingine ni vya kawaida, sasa vimetengwa na kutakaswa kwa matumizi haya matakatifu, kwa neno la kuwekwa na sala.

Maneno ya kuwekwa yasomwe kutoka kwa Wainjilisti, au kutoka Waraka wa kwanza wa Mtume Paulo kwa Wakorintho, Sura ya 11:23, Kwa maana mimi nalipokea kwa Bwana, n.k. hadi Mstari wa 27, ambayo mhudumu aweza, aonapo inafaa, kuyafafanua na kuyatumia.

Sala, shukrani, au baraka ya mkate na divai, na iwe kwa maana hii: "Kwa kukiri kwa unyenyekevu na kwa moyo wote ukubwa wa taabu yetu, ambayo wala mwanadamu wala malaika hakuweza kutukomboa kutoka kwayo, na kutostahili kwetu kukubwa hata kwa dogo la rehema zote za Mungu; kumshukuru Mungu kwa ajili ya faida zake zote, na hasa kwa ajili ya faida ile kubwa ya ukombozi wetu, upendo wa Mungu Baba, mateso na sifa za Bwana Yesu Kristo Mwana wa Mungu, ambazo kwa hizo tumekombolewa; na kwa ajili ya njia zote za neema, Neno na sakramenti; na kwa ajili ya sakramenti hii hasa, ambayo kwa hiyo Kristo, na faida zake zote, vinatumika na kutiwa muhuri kwetu, ambavyo, ijapokuwa kukanwa kwake kwa wengine, kwa rehema kuu vinaendelea kwetu, baada ya matumizi mabaya mengi na ya muda mrefu ya vyote hivyo.

Kukiri kwamba hakuna jina lingine chini ya mbingu ambalo kwalo tunaweza kuokolewa, ila jina la Yesu Kristo, ambaye kwake peke yake tunapokea uhuru na uzima, tunapata njia ya kufika kwenye kiti cha enzi cha neema, tunakubaliwa kula na kunywa kwenye meza yake mwenyewe, na tunatiwa muhuri na Roho wake kwa uhakika wa furaha na uzima wa milele.

Kumwomba Mungu kwa bidii, Baba wa rehema zote, na Mungu wa faraja yote, aridhie kuwepo kwake kwa neema, na utendaji wenye nguvu wa Roho wake ndani yetu; na hivyo kutakasa vitu hivi vya mkate na divai, na kubariki agizo lake mwenyewe, ili tuweze kupokea kwa imani mwili na damu ya Yesu Kristo, aliyesulubiwa kwa ajili yetu, na hivyo kujilisha kwake, ili awe mmoja nasi, na sisi tuwe mmoja naye; ili aishi ndani yetu, na sisi ndani yake, kwake yeye aliyetupenda, na kujitoa kwa ajili yetu."

Haya yote na ajitahidi kuyafanya kwa hisia zinazolingana, zinazolingana na tendo hilo takatifu, na kuchochea hisia kama hizo ndani ya watu.

Vitu hivyo vikiisha kutakaswa kwa neno na sala, mhudumu, akiwa mezani, atachukua mkate mkononi mwake, na kusema, kwa maneno haya, (au mengine yanayofanana, yaliyotumiwa na Kristo au mtume wake wakati huo:) "Kwa kufuata kuwekwa, amri, na mfano mtakatifu wa Mwokozi wetu mbarikiwa Yesu Kristo, nachukua mkate huu, na, nikiisha kushukuru, ninaumega, na kuwapa ninyi; (hapo mhudumu, ambaye pia yeye mwenyewe atashiriki, atamega mkate na kuwapa washiriki;) Twaeni, mleni; huu ni mwili wa Kristo uliomegwa kwa ajili yenu: fanyeni hivi kwa ukumbusho wake."

Vivyo hivyo mhudumu atachukua kikombe, na kusema, kwa maneno haya, (au mengine yanayofanana, yaliyotumiwa na Kristo au mtume wakati huo huo:) "Kwa kufuata kuwekwa, amri, na mfano wa Bwana wetu Yesu Kristo, nachukua kikombe hiki, na kuwapa ninyi; (hapo huwapa washiriki;) Kikombe hiki ni agano jipya katika damu ya Kristo, imwagikayo kwa ondoleo la dhambi za wengi: kunyweni nyote."

Baada ya wote kushiriki, mhudumu aweza, kwa maneno machache, kuwakumbusha, "Juu ya neema ya Mungu katika Yesu Kristo, iliyodhihirishwa katika sakramenti hii; na kuwahimiza waenende ipasavyo nayo."

Mhudumu atatoa shukrani nzito kwa Mungu, "Kwa ajili ya rehema yake tele, na wema wake usio na kifani, alioridhia kwao katika sakramenti hiyo; na kuomba msamaha kwa mapungufu ya huduma yote hiyo, na kwa msaada wa neema wa Roho wake mwema, kwa njia ambayo wawezeshwe kuenenda katika nguvu ya neema hiyo, kama iwapasavyo wale waliopokea ahadi kubwa namna hiyo za wokovu."

Mchango kwa ajili ya maskini na upangwe kwa namna ambayo hakuna sehemu ya ibada ya hadhara itakayozuiliwa kwa hilo.

Ya utakaso wa siku ya Bwana

Siku ya Bwana inapaswa kukumbukwa mapema, kiasi kwamba shughuli zote za kidunia za kazi zetu za kawaida ziweze kupangwa na kuachwa kando kwa wakati unaofaa, ili zisiwe kizuizi kwa utakaso ufaao wa siku hiyo itakapowadia.

Siku nzima inapaswa kuadhimishwa kuwa takatifu kwa Bwana, hadharani na faraghani, kwa kuwa ndiyo Sabato ya Kikristo. Kwa ajili hiyo, inahitajika kwamba siku hiyo yote iwepo kusitisha au kupumzika kitakatifu kutoka kazi zote zisizo za lazima; na kujiepusha, si tu na michezo na pumbao zote, bali pia na maneno na mawazo yote ya kidunia.

Chakula cha siku hiyo na kipangwe kwa namna ambayo watumishi wasizuiliwe bila sababu kutoka ibada ya umma kwa Mungu, wala mtu mwingine yeyote asizuiliwe kuitakasa siku hiyo. Kuwe na maandalizi ya faragha ya kila mtu na familia, kwa sala kwa ajili yao wenyewe, na ili Mungu amsaidie mhudumu, na abariki huduma yake; na kwa mazoezi mengine matakatifu, yanayoweza kuwaandaa kwa ushirika mzuri zaidi na Mungu katika maagizo yake ya umma.

Watu wote na wakusanyike kwa wakati unaofaa kwa ajili ya ibada ya umma, kiasi kwamba kusanyiko lote liwepo tangu mwanzo, na kwa moyo mmoja waungane kwa dhati katika sehemu zote za ibada ya umma, na wasiondoke mpaka baada ya baraka.

Muda utakaobaki huru, kati ya au baada ya mikutano rasmi ya kusanyiko hadharani, na utumike katika kusoma, kutafakari, kurudia mahubiri; hasa kwa kuwaita familia zao ili watoe hesabu ya waliyoyasikia, na kuwafundisha katekisimu, mazungumzo matakatifu, sala ya kubarikiwa kwa maagizo ya umma, kuimba zaburi, kuwatembelea wagonjwa, kuwasaidia maskini na wajibu mingine kama hiyo ya

uchaji Mungu, huruma na rehema, inayofanya Sabato kuwa furaha.

Ya kuadhimisha ndoa

INGAWA ndoa si sakramenti, wala si ya pekee kwa Kanisa la Mungu, bali ni ya kawaida kwa wanadamu na ni ya manufaa ya umma katika kila jamii; hata hivyo, kwa sababu wale wanaoana wanafanya hivyo katika Bwana, na wana hitaji maalum la maelekezo, mwongozo na himizo, kutoka Neno la Mungu, wanapoingia katika hali hiyo mpya, na baraka ya Mungu juu yao, tunaona inafaa kwamba ndoa iwekwe wakfu na mhudumu halali wa Neno, ili aweze kuwashauri na kuomba kwa ajili ya baraka juu yao.

Ndoa inapaswa kuwa kati ya mwanamume mmoja na mwanamke mmoja; na hawa hawapaswi kuwa ndani ya daraja za ukoo au uhusiano wa kifamilia zilizokatazwa na Neno la Mungu; na wanaoana wanapaswa kuwa na umri wa busara, wenye uwezo wa kufanya uchaguzi wao wenyewe, au, kwa sababu nzuri, kutoa ridhaa yao kwa pande zote.

Kabla ya kuiweka wakfu ndoa kati ya watu wowote, mhudumu atatangaza nia ya ndoa siku tatu za kupumzika kabla, katika kusanyiko, mahali au mahali pa makazi yao ya kawaida na ya mara kwa mara, kwa mtiririko huo. Na ya tangazo hili mhudumu atakayewaunganisha katika ndoa atapaswa kuwa na ushahidi wa kutosha, kabla ya kuendelea kuiweka wakfu ndoa.

Kabla ya kutangaza nia yao (ikiwa wanaoana ni watoto), ridhaa ya wazazi, au watu wengine ambao wako chini ya uangalizi wao (iwapo wazazi wamefariki), inapaswa kujulishwa kwa maofisa wa kanisa la kusanyiko hilo, ili kumbukumbu iweze kuhifadhiwa.

Vivyo hivyo inapaswa kuzingatiwa katika taratibu za wengine wote, ingawa wana umri wa watu wazima, ambao wazazi wao wako hai, kwa ajili ya ndoa yao ya kwanza.

Na, katika ndoa za baadaye za yeyote kati ya hao, watahimizwa wasioe bila kuwajulisha wazazi wao kwanza (kama inaweza kufanyika kwa urahisi), wakijaribu kupata ridhaa yao.

Wazazi hawapaswi kuwalazimisha watoto wao kuoa bila ridhaa yao ya hiari, wala kukataa ridhaa yao wenyewe bila sababu ya haki.

Mara baada ya kutangaza nia au mkataba wa ndoa, ndoa haipaswi kuahirishwa kwa muda mrefu. Kwa hiyo, mhudumu, baada ya kuonywa ipasavyo, na bila kitu chochote kinachopinga, anapaswa kuiweka wakfu hadharani mahali palipoteuliwa na mamlaka kwa ajili ya ibada ya umma, mbele ya idadi ya kutosha ya mashahidi wanaoaminika, kwa saa inayofaa ya mchana, katika msimu wowote wa mwaka, isipokuwa siku ya unyenyekevu wa umma. Na tunashauri kwamba isiwe siku ya

Bwana.

Na kwa kuwa mahusiano yote yanatakaswa kwa Neno na sala, mhudumu anapaswa kuomba wabarikiwe, kwa kusudi hili:

"Kutambua dhambi zetu, ambazo kwa njia yake tumejifanya kuwa chini ya rehema zote za Mungu, na tumemchochea kuchusha faraja zetu zote; kumsihi kwa bidii, kwa jina la Kristo, Bwana (ambaye uwepo wake na upendeleo wake ni furaha ya kila hali, na hutamu kila uhusiano) awe fungu lao, na awamiliki na awakubali katika Kristo, ambao sasa wanaenda kuunganishwa katika hali ya heshima ya ndoa, agano la Mungu wao: na kwamba, kama vile amewakusanya pamoja kwa majaliwa yake, awatakase kwa Roho wake, akiwapa hali mpya ya akili inayofaa hali yao mpya; akiwatajirisha kwa neema zote ili waweze kutimiza majukumu, kufurahia faraja, kuvumilia wasiwasi na kupinga majaribu yanayoambatana na hali hiyo, kama inavyowastahili Wakristo."

Sala ikishamalizika, inafaa kwamba mhudumu awatangazie kwa ufupi, kutoka Maandiko,

"Asili, matumizi na madhumuni ya ndoa, pamoja na majukumu ya ndoa ambayo, kwa uaminifu wote, wanapaswa kutimiza mmoja kwa mwingine; akiwahimiza kujifunza Neno takatifu la Mungu, ili wajifunze kuishi kwa imani, na kuridhika katikati ya wasiwasi na matatizo yote ya ndoa, wakitakasa jina la Mungu, katika matumizi ya shukrani, kiasi na matakatifu ya faraja zote za ndoa; wakiomba sana mmoja kwa mwingine na kwa ajili ya mwingine; wakikesha na kuchocheana kwa upendo na matendo mema; na kuishi pamoja kama warithi wa neema ya uzima."

Baada ya madai ya dhati ya wanaoana, mbele za Mungu mkuu, anayechunguza nyoyo zote, na ambaye watatoa hesabu kali siku ya mwisho, kwamba ikiwa yeyote kati yao anajua sababu yoyote, kwa mkataba wa awali au kwa namna nyingine, ambayo kwayo hawawezi kuendelea kihalali kwenye ndoa, aitangaze sasa; mhudumu (ikiwa hakuna kikwazo kinachotambuliwa) atamfanya kwanza mwanamume amchukue mwanamke kwa mkono wa kuume, akisema maneno haya:

Mimi, [jina], nakuchukua wewe, [jina], kuwa mke wangu, na naahidi na kukubali, mbele za Mungu na mbele ya kusanyiko hili, kuwa mume mwenye upendo na mwaminifu kwako, mpaka Mungu atakapotutenga kwa kifo.

Kisha mwanamke atamchukua mwanamume kwa mkono wa kuume, na kusema maneno haya:

Mimi, [jina], nakuchukua wewe, [jina], kuwa mume wangu, na naahidi na kukubali, mbele za Mungu na mbele ya kusanyiko hili, kuwa mke mwenye upendo, mwaminifu na mtiifu kwako, mpaka Mungu atakapotutenga kwa kifo.

Kisha, bila ibada nyingine yoyote, mhudumu, mbele ya kusanyiko, atawatangaza kuwa mume na mke, kwa mujibu wa amri ya Mungu; na hivyo atahitimisha tendo

hilo kwa sala kwa kusudi hili:

"Kwamba Bwana afurahie kuandamana na agizo lake mwenyewe kwa baraka yake, akimsihi amwazie watu waliooana sasa, kama na ishara nyingine za upendo wake, hivyo hasa kwa faraja na matunda ya ndoa, kwa ajili ya sifa ya rehema zake nyingi, katika na kwa Yesu Kristo."

Kumbukumbu inapaswa kuwekwa kwa uangalifu, ambamo majina ya wanaoana yataandikwa mara moja, pamoja na tarehe ya ndoa yao, katika kitabu kilichotengwa kwa ajili hiyo, ili watu wote wenye nia waweze kushauriana.

Ya kuwatembelea wagonjwa

Ni wajibu wa mhudumu si tu kuwafundisha watu waliokabidhiwa kwake hadharani, bali pia kwa faragha; na hasa kuwaonya, kuwahimiza, kuwakemea, na kuwafariji, katika nyakati zote zinazofaa, kadiri muda wake, nguvu zake, na usalama wake binafsi vitakavyoruhusu.

Atawaonya, wakati wa afya, kujiandaa kwa kifo; na kwa kusudi hilo, mara kwa mara wazungumze na mhudumu wao kuhusu hali ya nafsi zao; na, nyakati za ugonjwa, kutaka ushauri na msaada wake, kwa wakati na ipasavyo, kabla nguvu zao na akili zao havijawapungukia.

Nyakati za ugonjwa na dhiki ni fursa maalum zilizowekwa mkononi mwake na Mungu ili kuhudumia neno kwa wakati wake kwa nafsi zilizochoka: kwa maana wakati huo dhamiri za watu zinaamshwa zaidi, au zinapaswa kuamshwa, kufikiria hali yao ya kiroho kwa ajili ya umilele; na Shetani naye huchukua fursa wakati huo kuwalemea zaidi kwa majaribu makali na mazito: kwa hiyo mhudumu, akiitwa, na kwenda kwa mgonjwa, ajitahidi, kwa upole na upendo wote, kuhudumia jambo fulani jema la kiroho kwa nafsi yake, kwa maana hii.

Aweza, kwa kuzingatia ugonjwa uliopo, kumfundisha kutoka Maandiko, kwamba magonjwa hayaji kwa bahati, wala kwa matatizo ya mwili tu, bali kwa uongozi wenye hekima na wa mpangilio wa mkono mwema wa Mungu kwa kila mtu binafsi anayepatwa nayo. Na kwamba, kama umewekwa juu yake kwa sababu ya kutopendezwa kwa ajili ya dhambi, kwa ajili ya kurekebishwa kwake na kutengenezwa, au kwa ajili ya kujaribiwa na kuzoezwa kwa neema zake, au kwa makusudi mengine maalum na mema, mateso yake yote yatageuka kuwa faida yake, na kutenda kazi pamoja kwa wema wake, iwapo atajitahidi kwa dhati kutumia vizuri ziara hiyo ya Mungu, bila kudharau adhabu yake, wala kuchoka na masahihisho yake.

Iwapo atamshuku kuwa na ujinga, atamchunguza katika misingi ya dini, hasa kuhusu toba na imani; na, aonapo sababu, atamfundisha juu ya asili, matumizi, ubora, na uhitaji wa neema hizo; kama pia kuhusu agano la neema; na Kristo Mwana wa Mungu, Mpatanishi wake; na kuhusu ondoleo la dhambi kwa imani ndani yake.

Atamhimiza mgonjwa kujichunguza mwenyewe, kuchunguza na kujaribu njia zake za zamani, na hali yake mbele za Mungu.

Na iwapo mgonjwa atatangaza wasiwasi wowote, shaka, au jaribu lililo juu yake, mafundisho na majibu yatolewe ili kumridhisha na kumtuliza.

Ikionekana kwamba hana hisia ipasavyo ya dhambi zake, juhudi zitumike kumsadikisha kuhusu dhambi zake, hatia na adhabu inayostahili kwazo; unajisi na uchafu ambao nafsi hupata kwazo; na laana ya sheria, na ghadhabu ya Mungu, inayostahili kwazo; ili aguswe kwa kweli na kunyenyekea kwa ajili yake: na pamoja na hayo, ajulishwe hatari ya kuchelewesha toba, na kupuuza wokovu unaotolewa wakati wowote; ili dhamiri yake iamshwe, na kuamshwa kutoka hali ya ulegevu na kujiamini bila sababu, kutambua haki na ghadhabu ya Mungu, ambaye mbele yake hakuna awezaye kusimama, ila yule ambaye, akiwa amepotea ndani yake mwenyewe, anamshika Kristo kwa imani.

Iwapo amejitahidi kuenenda katika njia za utakatifu, na kumtumikia Mungu kwa unyofu, ijapokuwa si bila mapungufu na udhaifu mwingi; au, iwapo roho yake imevunjika kwa hisia ya dhambi, au imeshuka moyo kwa kukosa hisia ya upendeleo wa Mungu; basi itakuwa vizuri kumwinua, kwa kumwekea mbele ukarimu na ukamilifu wa neema ya Mungu, utoshelevu wa haki ndani ya Kristo, matoleo ya neema katika Injili, kwamba wote wanaotubu, na kuamini kwa moyo wao wote katika rehema ya Mungu kupitia Kristo, wakikataa haki yao wenyewe, watakuwa na uzima na wokovu ndani yake. Yaweza pia kuwa na faida kumwonyesha kwamba kifo hakina uovu wowote wa kiroho unaostahili kuogopwa na wale walio ndani ya Kristo, kwa sababu dhambi, uchungu wa kifo, umeondolewa na Kristo, ambaye amewaokoa wote walio wake kutoka utumwa wa hofu ya kifo, akaushinda kaburi, akatupatia ushindi, na yeye mwenyewe ameingia katika utukufu kuandaa mahali kwa ajili ya watu wake: hivi kwamba wala uzima wala kifo hakitaweza kuwatenganisha na upendo wa Mungu ulio ndani ya Kristo, ambaye ndani yake watu kama hao wana uhakika, ijapokuwa sasa ni lazima walazwe mavumbini, ili kupata ufufuo wenye furaha na utukufu kwa uzima wa milele.

Ushauri pia waweza kutolewa, kwamba ajihadhari na msimamo usio na msingi kuhusu rehema, au juu ya wema wa hali yake kwa ajili ya mbinguni, ili akatae sifa yoyote ndani yake mwenyewe, na kujitupa kabisa juu ya Mungu kwa ajili ya rehema, katika sifa na upatanisho wa Yesu Kristo pekee, ambaye amejifunga mwenyewe kutowatupa kamwe wale wanaokuja kwake kwa kweli na kwa moyo mnyofu. Uangalifu pia uchukuliwe, kwamba mgonjwa asishushwe moyo hadi kukata tamaa, kwa uwasilishaji mkali kama huo wa ghadhabu ya Mungu inayomstahili kwa ajili ya dhambi zake, isipopunguzwa kwa uwasilishaji wa hisia wa Kristo na sifa yake kama mlango wa tumaini kwa kila muumini mwenye kutubu.

Wakati mgonjwa ametulia zaidi, anaweza kuvurugwa kidogo zaidi, na huduma nyingine za lazima kwake zikizuiliwa kidogo zaidi, mhudumu, akitakiwa, atasali pamoja naye, na kwa ajili yake, kwa maana hii:

"Kukiri na kuomboleza dhambi ya asili na ya vitendo; hali ya taabu ya wote kwa asili, kama watoto wa ghadhabu, na chini ya laana; kukiri kwamba magonjwa yote, maradhi, kifo, na kuzimu wenyewe, ni matokeo na madhara halisi ya hayo; kuomba rehema ya Mungu kwa ajili ya mgonjwa, kwa njia ya damu ya Kristo; kumsihi Mungu afumbue macho yake, amfunulie dhambi zake, amfanye ajione amepotea ndani yake mwenyewe, amjulishe sababu kwa nini Mungu anampiga, amfunulie Yesu Kristo katika nafsi yake kwa ajili ya haki na uzima, ampe Roho wake Mtakatifu, ili kuumba na kuimarisha imani ya kumshika Kristo, kutenda ndani yake ushahidi wenye faraja wa upendo wake, kumwandaa silaha dhidi ya majaribu, kuutoa moyo wake kutoka duniani, kuitakasa ziara yake ya sasa, kumpatia subira na nguvu za kuivumilia, na kumpa udumifu katika imani hadi mwisho.

Kwamba, ikiwa Mungu atapenda kuongeza siku zake, aridhie kubariki na kutakasa njia zote za kupona kwake; kuondoa ugonjwa, kufanya upya nguvu zake, na kumwezesha kuenenda kwa namna inayomstahili Mungu, kwa ukumbusho wa uaminifu, na kuzingatia kwa bidii nadhiri na ahadi za utakatifu na utii, ambazo watu huwa na mwelekeo wa kuzifanya nyakati za ugonjwa, ili amtukuze Mungu katika sehemu iliyobaki ya maisha yake.

Na, ikiwa Mungu ameamua kumaliza siku zake kwa ziara hii ya sasa, na apate ushahidi kama huo wa msamaha wa dhambi zake zote, wa fungamano lake na Kristo, na uzima wa milele kwa njia ya Kristo, ambao waweza kufanya utu wake wa ndani ufanywe upya, huku utu wake wa nje ukiharibika; ili aweze kutazama kifo bila hofu, kujitupa kabisa juu ya Kristo bila shaka, kutamani kufunguliwa na kuwa pamoja na Kristo, na hivyo kupokea mwisho wa imani yake, wokovu wa nafsi yake, kwa njia ya sifa na uombezi wa Bwana Yesu Kristo pekee, Mwokozi wetu pekee na Mkombozi wetu atoshaye kabisa."

Mhudumu atamwonya pia (kama itakavyokuwa na sababu) kupanga nyumba yake vizuri, ili kuzuia usumbufu; kuchukua tahadhari ya kulipa madeni yake, na kufanya urejeshaji au fidia pale alipofanya kosa lolote; kupatanishwa na wale aliokuwa na ugomvi nao, na kuwasamehe kabisa watu wote makosa yao dhidi yake, kama vile anavyotarajia msamaha kutoka kwa mkono wa Mungu.

Mwisho, mhudumu aweza kutumia fursa hii kuwahimiza wale walio karibu na mgonjwa kufikiria kufa kwao wenyewe, kumrudia Bwana, na kufanya amani naye; wakiwa na afya kujiandaa kwa ugonjwa, kifo, na hukumu; na siku zote za muda wao ulioamriwa kusubiri hivyo mpaka mabadiliko yao yatakapokuja, ili wakati Kristo, ambaye ndiye uzima wetu, atakapoonekana, wao pia waonekane pamoja naye katika utukufu.

Ya maziko ya wafu

WAKATI mtu anapoondoka katika maisha haya, mwili wake, siku ya mazishi, uandamane kwa heshima kutoka nyumbani hadi mahali palipoteuliwa kwa ajili ya

mazishi ya hadhara, na papo hapo uzikwe mara moja, bila ibada yoyote ya kidini.

Na kwa kuwa desturi ya kupiga magoti na kusali karibu na maiti au kuelekea kwake, na mazoea mengine kama hayo, mahali unapolala kabla ya kupelekwa kaburini, ni ya ushirikina; na kwa kuwa kusali, kusoma na kuimba, wakati wa kwenda kaburini na kule kaburini, kumetumiwa vibaya sana, hayana faida yoyote kwa wafu, na yamethibitika kuwa na madhara kwa namna nyingi kwa walio hai; kwa hiyo, mambo hayo yote na yaachwe kando.

Hata hivyo, tunaona ni vyema sana kwamba marafiki Wakristo wanaoandamana na mwili hadi mahali palipoteuliwa kwa ajili ya mazishi ya hadhara, wajishughulishe na tafakari na mazungumzo yanayofaa tukio hilo; na kwamba mhudumu, kama katika matukio mengine, hata wakati huu, ikiwa yupo, awakumbushe wajibu wao.

Hili lisieleweke kuwa linakataa heshima yoyote ya kiraia katika mazishi, inayolingana na cheo na hali ya marehemu, alipokuwa hai.

Ya kufunga rasmi kwa umma

Wakati hukumu kubwa na za pekee zinapowekwa juu ya watu, au zinapoonekana wazi kuwa karibu, au zinapostahiliwa waziwazi kwa sababu ya uchochezi wa ajabu; kama pia wakati baraka maalum inapotakiwa kutafutwa na kupatikana, kufunga kwa dhati kwa hadhara (kutakakoendelea siku nzima) ni wajibu ambao Mungu anautarajia kutoka kwa taifa hilo au watu hao.

Kufunga kwa dini kunahitaji kujizuia kabisa, si tu na chakula chote, (isipokuwa udhaifu wa mwili unapodhihirisha wazi kutokuwa na uwezo wa kuvumilia hadi mwisho wa kufunga, ambapo kitu kidogo chaweza kuchukuliwa, lakini kwa uchache sana, kusaidia mwili unapokaribia kuzimia,) bali pia na kazi zote za kidunia, mazungumzo, na mawazo, na anasa zote za mwili, na mambo kama hayo, (ijapokuwa nyakati nyingine ni halali,) mavazi ya gharama, mapambo, na mambo kama hayo, wakati wa kufunga; na zaidi zaidi na chochote ambacho kwa asili au matumizi yake ni cha kashfa na kinachokera, kama mavazi ya kupendeza kupindukia, tabia na ishara za uasherati, na ubatili mwingine wa jinsia yoyote; jambo ambalo tunawapendekezea wahudumu wote, katika nafasi zao, kwa bidii na kwa juhudi kukemea, kama nyakati nyingine, ndivyo hasa wakati wa kufunga, bila kujali nafasi za watu, kadiri itakavyokuwa na sababu.

Kabla ya mkutano wa hadhara, kila familia na kila mtu peke yake wajitahidi kwa faragha na uangalifu wote wa kidini kuandaa mioyo yao kwa ajili ya kazi hiyo ya dhati, na kufika mapema kwenye kusanyiko.

Sehemu kubwa ya siku, kadiri itakavyofaa, itumike katika kusoma na kuhubiri Neno hadharani, pamoja na kuimba Zaburi, zinazofaa kuchochea hisia zinazolingana na wajibu huo: lakini hasa katika sala, kwa maana hii au inayofanana nayo: "Kumpa Mungu utukufu wa Ukuu wake mkuu, Muumba, Mhifadhi, na Mtawala mkuu wa

ulimwengu wote, ili kutuathiri kwa hilo vizuri zaidi kwa heshima takatifu na hofu yake; kukiri rehema zake nyingi, kubwa, na za huruma, hasa kwa kanisa na taifa, ili kulainisha na kunyenyekesha mioyo yetu mbele zake kwa ufanisi zaidi; kukiri kwa unyenyekevu dhambi za kila aina, pamoja na uzito wake mbalimbali; kuithibitisha haki ya hukumu za Mungu, kama zilivyo chini sana ya kile dhambi zetu zinavyostahili; hata hivyo kwa unyenyekevu na kwa bidii kuomba rehema na neema yake kwa ajili yetu wenyewe, kanisa na taifa, kwa ajili ya mfalme wetu, na wote walio katika mamlaka, na kwa ajili ya wengine wote tunaowajibika kuwaombea, (kwa kadiri hali ya sasa itakavyohitaji,) kwa uzito na upanuzi maalum zaidi kuliko nyakati nyingine; kutumia kwa imani ahadi na wema wa Mungu kwa ajili ya msamaha, msaada, na ukombozi kutoka mabaya tuliyoyahisi, tuliyoyaogopa, au tuliyoyastahili; na kwa ajili ya kupata baraka tunazozihitaji na kuzitarajia; pamoja na kujitoa wenyewe kabisa na milele kwa Bwana."

Katika haya yote, wahudumu, ambao ndio vinywa vya watu kwa Mungu, wanapaswa kusema kutoka mioyoni mwao, baada ya kutafakari kwa dhati na kwa undani, ili wao wenyewe na watu wao waweze kuguswa sana, na hata kuyeyushwa nayo, hasa kwa huzuni kwa ajili ya dhambi zao; ili iwe kwa kweli siku ya unyenyekevu mkuu na kuitesa nafsi.

Uchaguzi maalum ufanywe wa maandiko yatakayosomwa, na wa mafungu ya kuhubiriwa, ambayo yataweza kufanya kazi vizuri zaidi mioyoni mwa wasikilizaji kuelekea shughuli maalum ya siku hiyo, na kuwaelekeza zaidi kwenye unyenyekevu na toba: akisisitiza zaidi mambo yale ambayo uchunguzi na uzoefu wa kila mhudumu unamwambia kwamba ndiyo yanayochangia zaidi ujenzi na marekebisho ya kusanyiko analolihubiria.

Kabla ya kumaliza wajibu wa hadhara, mhudumu, kwa jina lake mwenyewe na la watu, na ajifunge moyo wake na wa watu kuwa wa Bwana, kwa kusudi na azimio lililotangazwa la kurekebisha chochote kilicho kibaya miongoni mwao, na hasa dhambi zile ambazo wamekuwa na hatia yake kwa namna dhahiri zaidi; na kumkaribia Mungu, na kuenenda kwa karibu zaidi na kwa uaminifu zaidi naye katika utii mpya, kuliko wakati wowote uliopita.

Atawaonya pia watu, kwa bidii yote, kwamba kazi ya siku hiyo haiishii na wajibu wake wa hadhara, bali kwamba wanapaswa kutumia vizuri sehemu iliyobaki ya siku hiyo, na ya maisha yao yote, kwa kuimarisha ndani yao wenyewe na familia zao kwa faragha hisia na maazimio yale yote ya kimungu waliyoyatangaza hadharani, ili yawe imara mioyoni mwao milele, na wao wenyewe waweze kuona kwa uwazi zaidi kwamba Mungu amenusa harufu nzuri katika Kristo kutoka kwa matendo yao, na ametulizwa kwao, kwa majibu ya neema, kwa kusamehe dhambi, kwa kuondoa hukumu, kwa kuzuia au kukinga tauni, na kwa kutoa baraka, zinazofaa hali na sala za watu wake, kwa njia ya Yesu Kristo.

Zaidi ya kufunga kwa dhati na kwa ujumla kunakoamriwa na mamlaka, tunahukumu kwamba, nyakati nyingine, makusanyiko yanaweza kushika siku za kufunga, kama majaliwa ya Mungu yatakavyowaletea fursa maalum; na pia kwamba familia zaweza kufanya vivyo hivyo, mradi tu isiwe katika siku ambazo kusanyiko wanamotoka

linatakiwa kukutana kwa ajili ya kufunga, au wajibu mwingine wa hadhara wa ibada.

Ya utunzaji wa umma wa siku za shukrani

WAKATI siku ya aina hii itakapoadhimishwa, itatangazwa pamoja na sababu ya kuadhimishwa kwake, kwa muda unaofaa kabla, ili watu waweze kujiandaa vyema kwa ajili yake.

Siku ikiwadia, na kusanyiko likiisha kukutana (baada ya maandalizi ya faragha), mhudumu anapaswa kuanza kwa neno la maonyo, ili kuwachochea watu kwenye wajibu waliokusanyika kwa ajili yake, na kwa sala fupi ya kuomba msaada na baraka ya Mungu (kama katika mikutano mingine ya ibada ya umma) kulingana na sababu mahususi ya kukutana kwao.

Kisha na afanye simulizi fupi la ukombozi uliopatikana, au rehema iliyopokelewa, au chochote kilichosababisha kukutana huko kwa kusanyiko, ili wote waweze kuelewa vyema, au kutambua, na kuguswa zaidi na hilo.

Na, kwa kuwa kuimba zaburi ndiyo agizo linalofaa zaidi kueleza furaha na shukrani, zaburi moja au zaidi zinazofaa kusudi hilo na ziimbwe, kabla au baada ya kusoma sehemu ya Neno inayolingana na jambo lililopo.

Kisha, mhudumu atakayehubiri na aendelee na maonyo na sala zaidi kabla ya hotuba yake, kwa kuzingatia hasa kazi iliyopo; baada ya hapo, na ahubiri juu ya andiko la Maandiko linalofaa tukio hilo.

Hotuba ikiisha, asisali tu, kama inavyoelekezwa nyakati nyingine baada ya kuhubiri, kwa kukumbuka mahitaji ya Kanisa, Mfalme na Serikali (kama kabla ya hotuba yaliachwa); bali ajitanue katika shukrani ifaayo na ya dhati kwa ajili ya rehema na ukombozi wa awali; lakini hasa zaidi kwa ajili ya lile linalowaita sasa kutoa shukrani: pamoja na ombi la unyenyekevu la kuendelea na kufanywa upya kwa rehema za kawaida za Mungu, kama itakavyohitajika, na neema ya utakaso ili kuzitumia ipasavyo. Na hivyo, baada ya kuimba zaburi nyingine, inayofaa rehema hiyo, na aliage kusanyiko kwa baraka, ili wapate muda unaofaa kwa ajili ya chakula na burudani yao.

Lakini mhudumu (kabla ya kuwaaga) anapaswa kuwaonya kwa dhati wajiepushe na kupindukiza na ufisadi wote, unaoelekea ulafi au ulevi, na zaidi zaidi dhambi hizo zenyewe, katika kula na kuburudika kwao; na wawe makini kwamba furaha na shangwe yao isiwe ya kimwili, bali ya kiroho, jambo litakalofanya sifa ya Mungu iwe ya utukufu, na wao wenyewe wawe wanyenyekevu na wenye kiasi; na kwamba chakula na shangwe yao vyote viwafanye wachangamke zaidi na kupanuka, ili waendelee kusherehekea sifa zake kati ya kusanyiko, watakaporudi ndani yake katika sehemu iliyobaki ya siku hiyo.

Kusanyiko litakapokutana tena, mwendo ule ule wa sala, usomaji, mahubiri, kuimba zaburi na kutoa sifa na shukrani zaidi, kama ulivyoelekezwa hapo awali kwa ajili ya asubuhi, utafanywa upya na kuendelea, kwa kadiri muda utakavyoruhusu.

Katika mmoja wa mikutano ya umma ya siku hiyo, au yote miwili, changizo litafanywa kwa ajili ya maskini (na vivyo hivyo katika siku ya unyenyekevu wa umma), ili viuno vyao vitubariki na kufurahi zaidi pamoja nasi. Na watu wataonywa, mwishoni mwa mkutano wa mwisho, kutumia sehemu iliyobaki ya siku hiyo katika wajibu mtakatifu, na ushuhuda wa upendo na huruma za Kikristo baina yao, na kufurahi zaidi na zaidi katika Bwana, kama iwapasavyo wale wanaofanya furaha ya Bwana kuwa nguvu yao.

Ya kuimba Zaburi

Ni wajibu wa Wakristo kumsifu Mungu hadharani, kwa kuimba zaburi pamoja katika kusanyiko, na pia faraghani katika familia. Katika kuimba zaburi, sauti inapaswa kupatanishwa na kupangwa vizuri; lakini uangalifu mkuu unapaswa kuwa ni kuimba kwa ufahamu, na kwa neema moyoni, tukimwimbia Bwana kwa shangwe. Ili kusanyiko lote lishiriki katika hili, wote wanaojua kusoma wanapaswa kuwa na kitabu cha zaburi; na wale wote wengine, wasiozuiliwa na umri au sababu nyingine, wanapaswa kuhimizwa kujifunza kusoma. Lakini kwa sasa, watu wengi katika kusanyiko wasipojua kusoma, ni vyema kwamba mhudumu, au mtu mwingine anayefaa aliyeteuliwa naye pamoja na maafisa wengine watawala, asome zaburi, mstari kwa mstari, kabla ya kuiimba.

Kiambatisho kuhusu siku na mahali pa ibada ya umma

Katika Maandiko hakuna siku nyingine iliyoamriwa kutakaswa chini ya Injili isipokuwa siku ya Bwana, ambayo ndiyo Sabato ya Kikristo.

Siku za sherehe, ziitwazo kwa kawaida siku takatifu, ambazo hazina uthibitisho wowote katika neno la Mungu, hazipaswi kuendelezwa.

Hata hivyo, ni halali na ni lazima, katika matukio maalum ya dharura, kutenga siku moja au zaidi kwa ajili ya kufunga kwa hadhara au kushukuru, kulingana na jinsi mipango mikuu na ya ajabu ya maongozi ya Mungu inavyowaletea watu wake sababu na fursa.

Kama vile hakuna mahali panapoweza kuwa patakatifu, kwa udhuru wa aina yoyote ya uwekwaji wakfu au utakaso; vivyo hivyo hapaweza kuchafuliwa na ushirikina wowote uliotumika hapo awali, na ambao sasa umeachwa kando, kiasi cha kufanya isiwe halali au isiyofaa kwa Wakristo kukusanyika humo kwa ajili ya ibada ya umma kwa Mungu. Na kwa hiyo, tunaona ni lazima kwamba mahali pa kukutania kwa hadhara kwa ajili ya ibada miongoni mwetu paendelee kutunzwa na kutumika kwa kusudi hilo.

© 2026 Westminster 1647 :: https://westminster1647.com/sw/correo